

HOС EST CUTIS MEА¹

Зі шкіри все починається. Принаймні для людини, що претензійно назвалася *sapiens*. Це її *materia prima*², яка періодично змінює свою реальність. Це матриця в тому прототиповому латинському значенні, що означає «першопричину» і «першоджерело». Це те саме «*третє око*», тільки не локалізоване посеред чола в міжбрівній чакрі, а таке, що покриває все тіло і здатне надягати меланінові темні окуляри від сонця. Це й Арістотелеве «*ціле*», яке «так обіймає обійняті ним речі, що вони утворюють цілість», і *tabula rasa*, на якій згодом записується все життя людини, й орган, що страждає від понад двох тисяч хвороб, і фронтир, що визначає кордони людського тіла і примушує свідомість індивіда ідентифікуватися з цими кордонами, і цитата з *L'idée fixe* Поля Валері³ про те, що «найглибше в людині — це її шкіра», яка згадується чи не в кожній рекламній статті про чергову новинку косметичної промисловості.

Так, зі шкіри все починається, проте її міфологія (і як конкретного органа, і як вельми багатозначного поняття) не становить єдину фабульну систему, на відміну від, наприклад, міфології того ж ока (а проте як орган око в певному сенсі також є «шкірою»,

¹ «Це є шкіра моя», посилання до «*hoc est corpus meum*», «це є тіло моє» (лат.).

² «Першоматерія» (лат.).

³ Поль Валері, французький поет і філософ, 1871–1945 рр.

похідним ектодерми, просто з окремими завданнями, функціями та секреціями), що послідовно розвивається від давньоєгипетського *Уджату*, тюркського *назару* і масонської *променистої дельти* до «Історії ока» Батая¹, «Кіно-ока» Вертова², *Ока Саурана* з «Володаря перснів» та знаменитих масок *гурту The Residents* у формі величезних очних яблук у чорних циліндрах. Аналогічну систематизацію буде неважко вибудувати і стосовно інших частин тіла.

Проте міфологія шкіри як такої — це завжди лише фрагментований дискурс, де у фокус потрапляє то заклик «розміряй свої бажання зі своїм життям, бо воно — тут», відбитий на шматку шагреневої шкіри з роману Бальзака, то епіграф до «Сповіді» Руссо *Intus et in cute*³, то дискусії навколо фільму «Шкіра, в якій я живу» Альмодовара або навіть пісні «*I've got you under my skin*» Сінатри та «*Skin On My Skin*» від *Incognito*, які за дивним збігом завжди опиняються поруч у різдвяному плейлісті. Але це все тільки випадкові частинки синкретичного пазла, що ніяк не складеться до купи.

Звідки ж проростає така «недбалість» стосовно *materia prima*? Хай як парадоксально, але з головного міфу про шкіру, що спрощує та знижує її до рівня лише «покриву», стверджуючи, що «внутрішнє важливіше за зовнішнє», а «зміст домінує над формою». Тобто шкіра — це *tetra pak* для душі, а сама людина — таке собі печиво з передбаченням; саме собою воно нікого не цікавить, усім важливо дістатися до прихованої в ньому «суті».

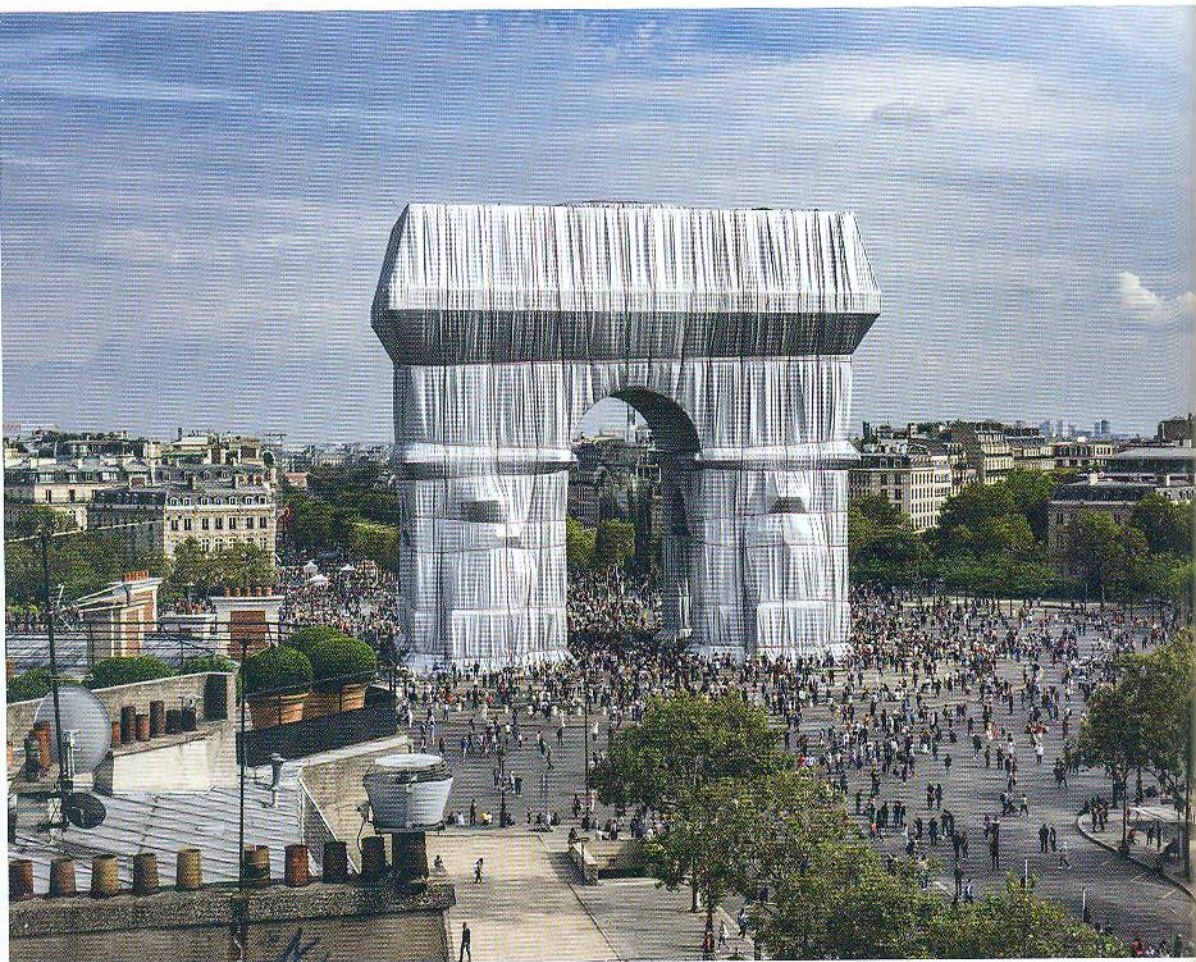
ad marginem

В оповіданні «Блідий вояк» Конан Дойл використує шкірне захворювання як сюжетну лінію: таємниче зникнення ветерана англо-бурської війни пов'язане із хибним діагнозом — проказою (щоб уникнути довічної ізоляції від суспільства, хворий ізолювався у рідному маєтку за підтримки батьків). Шерлок Голмс розкриває цю таємницю за допомогою дерматолога, який визначає у хворого зовсім не фатальну проказу, а іхтіоз, що можна вилікувати.

¹ Жорж Батай, французький письменник і філософ, 1897–1962 рр.

² Дзига Вертов, український радянський кінорежисер-документаліст, 1896–1954 рр.

³ «У шкірі і без» (лат.).

**«Триумфальна арка, обгорнута»,
CHRISTO & JEANNE-CLAUDE,
1961-2021**

Якщо, згідно з поширеним міфом про шкіру, вона є лише зовнішнім покривом тіла людини, то проекти художника Христо Явашева, який 1995 року «запакував» у тканину берлінський Рейхстаг, а 2021-го — паризьку **Триумфальну арку**, нібито якнайкраще ілюструють цей міф. Проте насправді ці артпроекти більшою мірою виявляють хибність такого погляду на людську шкіру. Адже саме шкіра, шкіра-як-зовнішність виявляє індивідуальність людини, її унікальність, тоді як «ампакетаж» Христо та Жанни-Клод, навпаки, позбавляє об'єкт індивідуальності, перетворюючи на щось аморфне або дуже спрощене. Тобто поліпропіленовий покрив, у який митець загортає архітектурні об'єкти, більше відповідає поняттю «маска» чи навіть «саркофаг» (у значенні «той, що поїдає плоть»).

Ю.А. Тут якраз важливо відрізнати міфологію шкіри від міфів про шкіру. Тому що як лікар-дерматолог, який понад тридцять років перебуває в процесі навігування у пацієнтів правильного бачення та відчуття своєї шкіри як інформаційного індикатора, я помітив, що питома вага навколomedичних міфів останнім часом у багато разів збільшилася.

А.Т. Через дезінформацію, яка поширюється в інтернеті?

Ю.А. Зокрема. Нинішня цифрова епоха, що часто формує ті чи інші думки через соціальні мережі, кардинально відрізняється від того часу, коли людям, що не дотичні до медицини, але прагнуть розібратися в дерматологічних питаннях, доводилося вишукувати інформацію у спеціалізованій літературі. Не кожен готовий був поринути в таке читання, не маючи відповідної освіти. А нині інформація, що циркулює в інтернеті поза спеціалізованими сайтами, має не так освітню, як маніпулятивну мету. І я, як фахівець, уже не можу призначити топічний стероїд дитині екзальтованої матері, яка начиталася якихось вигаданих жахів у фейсбуці, навіть тоді, коли це воістину необхідно. Або підняти поріг захисту імунної системи через вакцинацію людини, яка цього справді потребує. Ще більш виражено ці міфи представлені в царині естетичної дерматології, де маркетинг іноді набуває геть уже спотвореної форми.

А.Т. Але ж до маніпуляцій у медицині вдаються насамперед самі лікарі, перейняті своєю затребуваністю, хіба ні?

Ю.А. Навряд чи цих людей можна назвати моїми колегами. Завдання медицини — зцілювати, а не просто продавати ліки. Лікар не може бути виключно

ad marginem

У «Голдфінгері», третьому фільмі про Джеймса Бонда, дуже ефектно візуалізований один із популярних навколomedичних міфів про шкіру — лиходії покривають тіло подруги агента 007 тонким шаром позолоти, і вона гине через те, що її шкіра не може дихати під цією «плівкою». Сцена, у якій Шон Коннері схилиється над позолоченою білявкою Ширлі Ітон, безперечно, давно має статус однієї з найбільш впізнаваних в історії кінематографа, але з дерматологічного погляду цей спосіб убивства не відповідає навіть початковим знанням про людський організм.

* Режисер Гай Гамільтон, 1964 р.